నెరజాణ

సంపుటము 2 | 1936 జూలై 1 | సంచిక 2

భారతాంగనా బద్ధకంకణము

యేడిద బాపిరాజుగారు.

రఘుపతిరావను నొకడాక్టరుగారికి కమలమనునొక కుమార్తెగలదు. రఘుపతిరావుగారిభవనముప్రక్కనే రామంగారి గృహముకు గలదు. కమలం రామం స్కూలుఫైనల్ క్లాసునందు క్లాస్‌మేట్సు. రామం చాలాకుశాగ్రబుద్ధి కలవాడు చాలా అందమైనవాడవుటచే కమలం రామాన్ని ప్రేమించింది. రామానికి పంచప్రాణాల్లోనూ ఒహప్రాణంలా వుండేది కమలం. రత్నమను ఇంకొకమానినికూడా రామాన్నే ప్రేమించింది. కమలం ఒకసమయమున తన తాతగారియింటికి వెళ్ళేది. యింతలో రామంతండ్రి బీదవాడవటంచేత కట్నానికాసించి రత్నమును రామానికిపెళ్లి చేసేడు. రామం పాణిగ్రహణానంతరం కమల యింటికి వచ్చింది. తనప్రేమబంధము తెగినదని విచారించింది. పాపం రామంమాత్రి మేమిచేయ గలడు తనపితృవాక్యమును పాలింపనెంచి కమలను మానిరత్నమును పెళ్ళాడేడు. కమలకు వెనక దిక్కెవ్వరునులేరు. యింటిప్రక్క యిల్లవడంచేత కమలయొక్క విచారానికి తాను గద

మని రత్నం విచారిస్తూ యుండేది. రామం వొకనాడు కమలంగారి వుద్యానవనంలో విహరించడం కమలం చూడడం ఒక్కమాటే జరిగాయి. రివ్వమని కమలంవచ్చి రామంపాదాలమీదకి వాలి కంటినీటి ప్రవాహంతో రామంపాదాలు తడపపడం ప్రారంభించింది. రామం కమలాన్ని లేవదీసేడు. యిద్దరు ఆవుద్యానవనంలో ఒకఅరుగుంటెదానిమీద కూర్చున్నారు. వారిద్దరి విచారంలోను వొకవాటాకావాలని కోరుకునే వాళ్ళ కనుపిస్తున్నాడు చెంద్రుడు. కమలాన్నో దార స్తు[illegible]న్నడు రా[illegible]

రామం:—

వై విచారించెద[illegible]

కమ:—నాజీ[illegible]

విధినో! నాప్రే[illegible]

స్థానమెవ్వో[illegible]

ములలో[illegible]

రావ[illegible]

[illegible]ాత్రి

అని యెరుగవే ? విధాత వ్రాసిన వ్రాత ఎవ్విధమున నున్నదో అవ్విధమున జరుగక తప్పదు ? తెలిసినదా ?......

కమ:—అయిన యీదీనురా లెవ్వని ప్రేమించియున్నదో అట్టివానిని మరుచటి జన్మమునకైనా పతిగా జేయు మయా విధాత నే వేడుకొనుచు అసువుల బాయుట సత్యము ....

రామం:—కమలా ! నీకు తెలియని ధర్మము లేదు. నీ తండ్రి వృద్ధుడు నీ కాతనివల్ల యపారధనసంపద చేకూరినది. కావున యేజమీందారు నేని వివాహమాడి—సుఖింపుము.---నామాట వినుము...........

కమ:—నేనీ యపారధనసంపద నాసింపలేదు నాప్రియుని ప్రేమకు పాత్రురాలను కాజాలకపోయితి ననిగదా యని విచారించుచుంటిని.......

రామం:—ఒక పవిత్రాంగనను అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడినా యీ దేహము నింక నర్పించుటచేత నాయంతరాత్మ మరల నింకొకరిని వరింప నిచ్చగించుటలేదు. అటుల చేసినచో ధరతమాత సమ్మతింపనేరదు. ధర్మద్రోహినగుట సత్యము. పారమేష్ఠ్య రాజ్యమునకు పాత్రుడను కాజాలను. అందుచే నన్నీ విషయమున కష్టపెట్టకుము........

కమ:—ఒక మానవుని ప్రేమకు పాత్రురా...

... అసువుల బా

...

...ప్పుదానవై తివి !

...రులకు ధనపి...

...సేవరాధీన

...నుము ?...

...ధారపో

...అర్చన

సేవ, నాత్మలో నిరుక్త, సంకీర్తన, చింతనమునునీ తొమ్మిది మనోవాక్కాయ కర్మమార్గముల చేత మీకు సేవకురాలనై మెలంగుదును. "మంత్రినై మొగల సామ్రాజ్య మెల్ల జయించి నీకిపుడ యర్పించుదాన" అని శివాజీతో రోషనార మొరపెట్టినట్లు వే విధాల వేడుకుంది కమల రామాన్ని లాభంలేదు. నిష్ప్రయోజనం. ఎవరు చెప్పిన వినేరకంగాడు. పైగా కమలా చీకటిపడుతోంది నేవెళుతాను మళ్ళా రేపు కనిపిస్తానంటూ యింటికి దారి తియ్యమని తన కాళ్ళకి బుద్ధి చెప్పేడు రామం. రామం వెళ్ళడంతోనే స్పృహ తప్పి నేలమీద పడిపోయింది కమలం. ప్రక్కనున్నా నైటుక్వీన్ ప్లాంటు. చాటునుండి వీరికుహాసం తాకవిపెడుతోంది రత్న. రామం వెళ్ళడంతోటే రత్న వచ్చి కమలానికి పరిచర్యోనర్చింది. కమలం శిరస్సు తన తొడమీద ఉంచుకుని...ఊ ఆలోచిస్తోంది రత్న. ఆమె యాలోచన యేమిటంటారా, రామం డబుతెమ్మేప్యాసయ్యాడు తగినంత విద్య యుంది కాని డబ్బు నాస్తి. విద్యమిన హాతతిమాన్న సంగతి "సర్వం శూన్యం" అనే బౌద్ధమత సిద్ధాంతంలో చేర్పబడింది రామం తండ్రితంతె'ను. ఎం. ఏ. పేరు చెప్పి ఆయన పుట్టినాస్తి తనపాట్టి నెట్టుకున్నాడు. రత్న తమ హీనస్థితిని పట్టి కమలం భర్త యుండు చూపిన మక్కువ!!! సంతసించింది. అంగీకాని తనభర్తను ప్రేమిస్తుంది కదా యని ద్వేషం వహించలేదు. రామాన్ని తానుకూడా తన చెల్లికి ముందు ప్రేమించినప్పటికీ తన్ను మాని కమలాన్ని వివాహమాడితే తన బ్రతుకు కూడా యీ తెగదాయని విచారించింది. (అంటే కమలం తంతేయగునని) తనభర్తను కమలాన్ని వివాహమాడడానికి వొప్పిస్తే తమ బీదబ్రతుకు మంతటితో గట్టువడుతుందిగదా యని నాలోచించింది.

రత్నహృదయం వెన్నముద్దవంటిది రామం హృదయం పాషాణం వంటిది. పాషాణాన్ని వెన్నముద్ద చెయ్యడానికి సమకట్టింది. కమలానికి రామాన్ని వివాహం చెయ్యడానికి బద్ధకంకణం కట్టింది. తనభర్త నీవిషయంలో ఒప్పించడానికనేక ఉపాయాలాలోచిస్తోంది. ఆమెనిర్మలాంతర్యమనే రోడ్డుమీద ఊహాశకటాలు ఊ... అటూయిటూ పరిగెట్టి ఆమె నిర్మలాంతర్యాన్ని కలగదొక్కుతున్నాయి, యింతలో కమల లేచింది. రత్నను చూచి నిర్ఘాంతపోయింది. కమలాని కామె ధైర్యము చెప్పి, వొహారవాక్యమామె చెవులో చెప్పి యింటికి వెళ్లిపోయింది.

* * * *

రామంగారి పుద్యానవనంలో రత్నా రామూ లిద్దరు కూర్చునివుంటారు. రత్న రామంతో నెమ్మదిగా జరిగిన పేస్ హిస్టరీని అమల్లోకి తీసుకొస్తుంది. ఇకవిచారణ ఒక్కటేతరవాయి.

రత్న—ఏమండీ! పుద్యోగములేక ఎంతకాలమిలా కాలంబుచ్చునం?

రామం—పరమేశ్వరునిచే లలాటమందు ఎంత వరకూ లిఖింపబడియున్నదో యంతవరకూ.

రత్న—సుఖించు మార్గము భగవంతునిచే చూపబడుచున్నను నిర్వర్తించుకొనలేకపోవుట కేమిహేతువో తెలియకున్నది?......

రామం—రత్నా! రత్నా! ఆమార్గమెయ్యదియో వచింపుము......

రత్న—ఏ సిరీషకుసుమకోమలిని ఏ సర్వాంగసుందరిని నిన్న మీరు ఏకాంతమున కలిసికొంటిరో ఆమెవల్లనే!......

రామం—రత్నా! నాతో బరిహాసములాడనెంచితివా?......

రత్న—బరిహాస మెట్టిసందర్భమున నా[illegible]నో నాకుమాత్రము తెలియదా?

రామం—రత్నా! వినుము నాజీవితములో నాకెంతకష్టమును దారిద్ర్యమువచ్చినను నా యేకపత్నీవ్రతమునకు భగ్నము కలుగనీయను. ఆమెయే స్త్రీగాదు, యామె ప్రాణములుగాదు, నవకోటి నిధ్యముల వేసడంబులపై వేసి నాయెదుట నిల్పినను నే సమ్మతించువాడనుగాను......

రత్న—రాజఋషి విశ్వామిత్రునికన్నను, విష్ణుభక్తుడు విప్రనారాయణునికన్నను, దేవర్షి నారదునికన్నను యధికులా మీరు?......

రామం—అధికులముగాము. ఇకముందెన్నటికిని కానేరము. దీనికేమికాని యిద్దరు నీయూహేమిటి?

రత్న:—నాయూహకేమున్నది మిమ్ము ప్రేమించిన వనిత మృతి నొందుటకు సమ్మతమా?

రామం—ఆమె జీవించుట మొకటి సమ్మతము. నావ్రతధర్మము నిలిపికొనుట రెండోది సమ్మతము?......

రత్న—అయినచో యామెను వివాహమాడుట మూడవ సమ్మతముక్రింద జేర్చెదరా? లేదా?......

రామం—అల్లెన్నటికిని కానేరదు. ఆమెను నాకంటె సౌంధర్యవంతునకును నాకంటె నధిక విద్యావంతునకు [illegible] సద్రష్టు.

రత్న—ఓహో[illegible]

నా[illegible]కష్టము దోచ[illegible]

మి? నాకివిషయమ[illegible]

రామం—నీకు[illegible]

నాకుమాత్రము[illegible]

రత్న—నే నీవి[illegible]

[illegible]మేల ([illegible]

భోజనానికి పొద్దుపోయినది......

(ఇరువురూ నిష్క్రమింతురు.)

* * * *

మరికొన్ని దినములకు తన భావమరిది పెళ్ళి చూచుటకు విజయనగరం పంపిస్తాడు రత్నని రామం. మరి నెలదినములు గతించినపిదప "యింకేవుంది" రత్న దివి నలంకరించింది" వట్లు టెలిగ్రాం వచ్చింది. రత్న మరణవార్త వినడంతోటే స్పృహతప్పి నేలమీద కూలబడతాడు రామం. పాపం రామం గొప్ప ఆపదలోవున్నాడిప్పుడు. మహా విచారం, అతిఘోరము, భరింపనశక్యము, దుర్లభము, దుర్లభము, పాపం కుందునంటి సంసారం పగిలిపోయింది. పొర్లిపొర్లి వచ్చే దుఃఖం ఆపుకోలేక నిస్సహాయస్థితిని పొందుతున్నాడు రామం. చుట్టుపక్కలున్నవాళ్లు ధైర్యంచెపుతున్నారు రామానికి. కమలంగారింటి గుమస్తా వచ్చేడు. ఆయనొచ్చాయి స్కూలుఫైనలు క్లాసు చదువుతున్నాడు. రామానికి ధైర్యం చెపుతూవుండేవాడు. గుమాస్తాకి రామానికి పరిచయం దినదినాభివృద్ధి అయింది. ఆవిచారమయినా ఒక నెల లేక ఒక సంవత్సరం అంతకంటె మిన్నాళ్ళుంటుంది. క్రమక్రమంగా క్షీణించిపోతోంది. కమలంగారింట్లో ...యిలీ పాటాటు చేస్తున్నాడు రామం. భార్యా
...న్నట్టుగా భావిం
...వికమయిపోయే
...డిపోయి క్షేత్ర[illegible]ము
...యి తన్ను ని[illegible]
...ది. యిరుగుపొరు
...తోంది. " ఇదుపక
...క రామఃపనేత)
ఎంత యేకపత్ని
...స...

జల్లికొట్టూట్లలా పొట్లుపట్లున గొడుతూవుంటే ఎంతకాలం సహించగలడు. పాపం రామంమూత్రం కమలంతప్ప యితరుల పోషిస్తా రాంటే పెట్టుబడిలేని కడపారి వర్తకంకానే చెయ్యాలి. క్రమేణా తినడం తిరగడం చేత నిరుద్యోగదిశాస్థి మొంటు క్లబ్బులో నెంబరుగా తయారయ్యాడు రామం. తనకుకరి అయిన యిష్ట మొచ్చినట్లు పంచిరిస్తూ న్యూఫేషన్ ఓపన్‌లోపడి యీత్తుండడం చేత కమలానికి లొంగిపోయేడు రామం. "ఎంతగట్టి గోచీగలవానికైనా వన్నెలాండ్లస్ గన్న పక్కవుంతే వెన్నవై కరంగకుండునే." అన్నా సామెతకు సరిపోయింది రామంపనుపదిక. శాస్త్రిల్నిశిక్షించడానికి పావాల్ని ప్రయోగించాడు. ఆచారవిషయంలో పరద్యానం పడ్డాడు. ధనలోభత్వంలో పడిపోయేడు. కమలం చేతులలో నుండడంచేత జమీందారనిపించుకున్నాడు. ఆస్తి విపట్టి ఉద్యోగం వచ్చింది రెండుసంవత్సరాల్లో శేషర్మమూలకై పోయాడు. ఏకపత్నీ వ్రతం ఏలుగలిపి ద్విపత్నీవ్రతం చెయ్యడానికి యిప్పుడిపుడే ప్రారంభించాడు. కాలమహిమ యేంచెయ్యమంటారు. రామం కమలతో చెప్పినట్టు ఆయసనోష్టుమీద లావ్రాసి యుంది. కమలం వదనం చంద్రబింబం వంటిది. దేహచ్ఛాయ మేలిమి వంటిగోళ్ళు ధిక్కరిస్తూ యుంటుంది. తండకురామం ఆవిడ ప్రేమకు పాత్రుడై ఆవిడ ప్రేమలోమునిగి పోయేడు. ఒకనాడు సాయంకాలము పకమలం రామంవారి గుమాస్తా కలసి కారెక్కి బీచ్‌కి వెయరెళ్లేరు. గుమాస్తా కమలం దూరంగాకూర్చుని ఏదో మాట్లాడుకొంటున్నారు. రామం వారికిపతి దూరంలో కూర్చుని నెరజాణ చదువుతున్నాడు. కనుచీకటి పడుతోంది. కమ...మాస్తా లేచి నుంచున్నాడు యింటికి వెళ్లిపో

414

వడం నిమిత్తార్థమే. రామం కూడా లేచేడు. అగస్మాత్తుగా రామానికో దృశ్యం కనిపించింది. అత

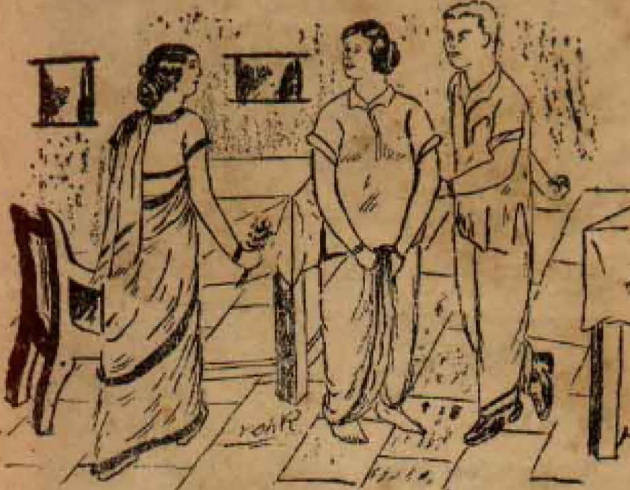

నికళ్ల నతడు నమ్మలేకపోయేడు. అతని ఎదురుగుండా కమల తనరెండుకరములు గుమాస్తా కంఠానికి మెలివెట్టి తనివితీరి నన్ని ముద్దులు పెట్టుకుంది. ఇంతలో రామం పిస్టల్‌తో వారియెదుట యమధర్మరాజులా నిలబడ్డాడు. ఇంతలో కమల గుమాస్తా తలమీద టర్బన్‌తొలగించింది. చూస్తూవుండగా గుమాస్తా రత్నలా మారిపోయేడు. హాంగిహాంగి వస్తూవున్న దుఃఖాన్నాపుకోలేక బిగ్గరగా కమలాన్ని రత్నని తనసందిట్లోకి జేర్చుకుని ఆనందభాష్పాలు విడిచిపెట్టేడు. తదుపరి వారు అతిసంతోషముగా గృహానికి వెళ్ళేరు. కమలాన్ని వివాహమాడేడు రామం "కమలానాథాప్రతిజ్ఞ యేమైనది" అందిరత్న. ఇంకయేమనుటకు తోచక "భారతాంగనా బద్ధకంకణము." అని ఒకచిరునవ్వు నవ్వేడు రామం..

పిచ్చిప్రశ్నలు

అయ్యల సోమయాజుల సుబ్బారావు.

(విశాఖపట్నంలో)

పాపం చేసుకున్న వాడికి యముడుశిక్షగా సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యరు హోటల్లో భోజనంచెయ్యమంటాడట నిజమేనా ?"

వీధుల్లో ముఠికి కాలవలకీ హోటళ్ళలో గ్లాసులకీ పోటీలు జరుగుతున్నాయట ! ఎందుకోసం ? ఎంతమట్టుకు నిజం ? "

అయ్యరందరమీద పడితే అయ్యరుమీదపడేవాళ్ళెవరు ? పెరుగు గంపవాళ్లేనా ?

అతివృష్టి, అనావృష్టిని కొంతదూరం కలుపులుపరచినట్లున్నా, కొంతదూరం మళ్ళుపరిచినట్లున్న మెయిన్‌రోడ్డుంటే పలుపులమీద నడిచిన పావనాత్ములు ముళ్ళమీద నడిస్తే మ్యునిసిపాలిటీ పట్లమూర్ఖంనై పోదూ !

కొళాయిలదగ్గర నీళ్లకోసం బిందెలూ, బిందెలూ దోమ్ములాడుకొని బద్దలై పోతూంటే ఇత్తడిదుకాణాల వాళ్లకెంతలాభ ముంటుంది ?

పనికి బద్ధకించి రోగమని చెప్పుకొనే పెద్దమనుష్యులు పుష్పా టేటివార ఘుల్లుకొట్టుకొని యెందుకు బసపెట్టకూడదూ ?

అసలే ఆనందంగా వుంటే విజయనగరంలో లాగ పాకీవాళ్ళు పట్నంలో కూడా సమ్మెక[illegible] యింకెంత బ్రహ్మానందంగా వుంటుందో [illegible]

హోటల్లో కంపునెయ్యి వేస్తుంటే అ[illegible] తిండి తింటూన్న హెల్తాఫీసరు నెయ్యి మా[illegible] గావుందన్నాడట కాదూ ?

కోమల విలాసుకీ, శివశంకరవిలాసుకీ [illegible] లో గొప్ప ? గ్లాసుల గలగలల్లోనా ? ద[illegible] గలగలల్లోనా ? అక్కడ తిన్న వాళ్ల[illegible] గులగులల్లోనా ? ఎందులో ?